

Jaroslav Kříž

České spolky v Chicagu

Abstrakt:

Během migračních vln v 19. století odešlo mnoho Čechů do Spojených států amerických. Jednou z konečných destinací bylo i město Chicago. Na přelomu 19. a 20. století se stalo největší českou základnou v zahraničí. V Chicagu tehdy žilo přes sto tisíc Čechů, čímž bylo považováno za třetí největší české město. Existovala tu řada spolků, která svou strukturou vycházela z organizací v českých zemích, ale také se zde zakládaly spolky zcela nové, ovlivněné americkým prostředím. Příspěvek se zaměřením na kulturní dějiny přináší stručný vývoj české spolkové činnosti a shrnuje i typologii těchto spolků.

Klíčová slova:

Spolky, Chicago, migrace, česká menšina, Sokol

Abstract:

Many Czechs went to America during migrations waves in the 19th century. One of the final destinations was the city of Chicago. At the turn of the 19th and 20th centuries it became the largest Czech base abroad. In Chicago lived over a hundred thousand Czechs. Chicago was considered the third largest Czech city. There exist many associations that its structure was based on organizations in the Czech lands, but also here based societies completely new, influenced by the American environment. The article focus on cultural history gives brief development Czech association activities also summarizes the typology of these associations.

Keywords:

Associations, Chicago, migration, Czech minority, Sokol

Jaroslav Kříž

České spolky v Chicagu¹

Úvod

Dějiny české emigrace ještě nejsou zcela zpracované. Toto tvrzení platí i o českém vystěhovalectví do Spojených států amerických během největších migračních vln 19. a 20. století. Na toto téma sice vzniklo mnoho odborných prací,² ale žádná se ještě primárně nezaměřila na české etnikum v americkém městě Chicagu.³ Na tuto skutečnost je možno nahlížet jako na badatelský nedostatek, neboť například na počátku 20. století žilo v Chicagu přes sto tisíc Čechů. Chicago v této době bylo považováno za třetí největší české město (po Praze a Vídni), a díky tomu patřilo k jednomu z nejdůležitějších krajanských středisek v Americe i na světě. Česká etnická menšina nebyla pro město nevýznamná, a proto má smysl zaobírat se etnohistorickým vývojem „českého Chicaga“.

Češi začali do Nového světa ve větším počtu odcházet především po roce 1848. Velké skupiny českých imigrantů se v oblasti kolem Michiganského jezera objevují až v padesátých letech předminulého století. První generace příchozích Čechů držela při sobě, poněvadž většina z nich neznala anglický jazyk a stále lpěla na zvycích ze své rodné země. Na svůj český kraj nezapomněli a tvrdě bojovali o národní existenci, kterou jim Rakousko-Uhersko upíralo, a sdružovali se podle náboženského vyznání, politického přesvědčení nebo kulturních zájmů do mnoha spolků, sdružení a dalších organizací. V Chicagu během krátké doby vyrůstají české čtvrtě jako Česká Plzeň, Česká Kalifornie, Nový Tábor, Cicero.

---

¹ Tento výstup vznikl v rámci podprojektu *Interdisciplinární otázky studia českého etnika v Chicagu v letech 1848–1918* řešeného na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze z prostředků specifického vysokoškolského výzkumu na rok 2015.

² Např. Tomáš ČAPEK, *Naše Amerika*, Praha 1926; Ivan DUBOVICKÝ, *Češi v Americe. Czechs in America. České vystěhovalectví do Ameriky a česko-americké vztahy v průběhu pěti staletí*, Praha 2003; František KUTNAR, *Počátky hromadného vystěhovalectví z Čech v období Bachova absolutismu*, Praha 1964; Josef POLIŠENSKÝ, *Úvod do studia dějin vystěhovalectví do Ameriky I. Obecné problémy dějin českého vystěhovalectví do Ameriky 1848–1914*, Praha 1992; Josef POLIŠENSKÝ – Lumír NESVADBÍK, *Úvod do studia dějin vystěhovalectví do Ameriky II. Češi a Amerika*, Praha 1996; Bedřich ZEMEK, *Češi a Slováci v Americe*, Praha 1947.

³ Jedna z mála odborných publikací zaměřujících se na české Chicago se ovšem zaobírá česky psanou literaturou v tomto americkém městě, srov. Vladimír PAPOUŠEK, *Česká literatura v Chicagu*, Olomouc 2001.

V tomto příspěvku se zaměřením na kulturní dějiny se budeme pohybovat v časovém horizontu zhruba sta let, od druhé poloviny 19. století do poloviny 20. století. Studie analyzuje český spolkový život v americkém Chicagu s důrazem na počátek minulého století. Kromě historického vývoje spolků přináší příspěvek také jejich typologii.

Počátky spolkového života v Chicagu

Spolková činnost v Čechách byla během dlouhého 19. století významnou platformou v několika směrech. Za prvé se jednalo o dobrovolné seskupení lidí stejného názoru, kteří se k němu tímto způsobem veřejně hlásili, za druhé šlo o vědomé a zároveň nenařizené prosté setkávání se. Spolky tedy prosazovaly zájmy jednotlivých skupin obyvatelstva a rozšiřovaly obecné povědomí o nových vědomostech, myšlenkách a názorech. Právě předminulé století naznačilo potřebu institucionalizovat činnosti, které sloužily spíše k pobavení (tedy k trávení nově se konstituujícího volného času).⁴

České spolky v Americe vznikaly v podstatě ve stejných konturách jako spolky v Čechách. Čeští vystěhovalci se zcela zřejmě inspirovali ve své domovině, i když docházelo k obměnám především z důvodu americké asimilace a samozřejmě díky odlišnému sociálně-kulturnímu prostředí (viz níže – výpomocné spolky). Spolky byly dlouhou dobu genderově rozdělené, což do jisté míry vycházelo z toho, že sféry působení mužů a žen byly v 19. století poměrně významně odděleny. Ženy mohly jít k volbám ve Spojených státech amerických poprvé roku 1920.

První český spolek v Chicagu datujeme do padesátých let 19. století. Jednalo se o podnik vlasteneckého charakteru, v němž šlo o snahu vytvořit první české noviny v Americe. Za tímto plánem nestál nikdo jiný než Vojta Náprstek, který žil tehdy v Millwaukee ve státě Wisconsin. Náprstek snil o českém listě, proto se radil s Čechy ve všech větších osadách. Chicago navštívil v červnu 1857 a podnítil zdejší k založení akciové společnosti, která měla za úkol nashromáždit nejméně 800 dolarů pro potřeby budoucích novin. 7. června proběhla ustavující schůze akciové společnosti, kde byl zvolen předseda, tajemník, pokladník a členové výboru. Zajištění financí bylo velice obtížné, poněvadž v této době bylo „české Chicago“ ještě hospodářsky slabé a zájem o věc také ochabl Náprstkovým návratem do Čech (1858). První české noviny v Americe *Slowan Amerikánský* nakonec vyšly 1. ledna roku 1860 v Racine ve Wisconsinu. Tato akciová společnost byla v podstatě prvním českým spolkem v Chicagu.

---

⁴Milena LENDEROVÁ – Tomáš JIRÁNEK – Marie MACKOVÁ, *Z dějin české každodennosti. Život v 19. století*, Praha 2009, s. 317.

Sdružení Češi sice nedosáhli svého cíle, ale poprvé se spolčili za účelem vzdělávacím a výchovným. Spolek zanikl v listopadu 1860, kde se na schůzi rozhodlo, že se vybrané peníze pošlou do St. Louise jako podpora pro české noviny.⁵

Několik měsíců před americkou občanskou válkou vznikl v Chicagu český vojenský spolek. Byl pojmenován Slovanská setnina a první ustavující schůze se konala 16. října 1860. Spolek měl na padesát členů. V dubnu 1861 byla setnina povolána do bojů, z Chicaga však odešla jen v počtu 12 mužů. Ostatní buď dostali strach, nebo se jednalo o otce rodin, kteří zůstali doma. Došlo i k případům, že někteří obnovili svou oddanost rakouskému císaři u rakouského konzula, aby nemohli být odvedeni do války.⁶

Nejdůležitějším spolkem Čechů v Chicagu byla v šedesátých letech Slovanská lípa. První schůze spolku se konala 20. listopadu 1861. Hned o čtyři dny později se uskutečnila ustavující schůze, na níž byly přijaty stanovy a zvoleno vedení spolku. Název se odvolával na český obrozenecký spolek, který byl založen 30. dubna 1848 v Praze. První americký spolek toho jména vznikl v St. Louis již 1. ledna 1859. První akcí, kterou Slovanská lípa v Chicagu pořádala, se stal ples s českou hudbou, jenž proběhl 26. prosince 1861. Ze získaných peněz bylo posláno 25 dolarů cestovnímu agentovi Aloisi Karešovi do Brém, aby zakoupil spolku poučné a zábavné knihy a předplatil jim *Národní listy* z Prahy a pařížský list *Čech*.⁷ Se Slovanskou lípou souvisí i počátek českého ochotnického divadla v Chicagu. První ochotnické představení proběhlo 22. února 1863, kdy se hrála divadelní hra *Pan strejček*. Divadlo se velice rychle ujalo a hrávalo se několikrát za rok. Spolek se brzy zmohl na vlastní budovu. Byla postavena ze dřeva a 17. září 1864 slavnostně otevřena. Náklad na stavbu činil 2671 dolarů. Jednalo se o první spolkovou budovu Čechů v Americe.⁸

Slovanská lípa byla už tím klasickým spolkem, který především v šedesátých a sedmdesátých letech organizoval kulturní život Čechů v Chicagu. V následujících letech se největšími českými spolky staly podpůrné organizace pomáhající v případě nemoci či úmrtí a také pojišťovny. V této oblasti se rovněž projevilo základní rozdělení na svobodomyšlný a katolický tábor. Mezi nejznámější svobodomyšlné organizace patřila Jednota řádů česko-slovanských podporujících spolků⁹ s ústřednou v Chicagu, která měla v roce 1913 24 664

---

⁵ Rudolf BUBENÍČEK, *Dějiny Čechů v Chicagu*, Chicago 1939, s. 45–48.

⁶ *Tamtéž*, s. 49–50.

⁷ *Adresář a almanach českého obyvatelstva v Chicagu*, Chicago 1915, s. 36.

⁸ *Památník Ochotnického divadla v Chicagu 1863–1913*, Chicago 1913, nepag.

⁹ *Srov. Jubilejní oslava 90letého trvání Č. S. A.*, Chicago 1944.

registrovaných členů ve 182 spolcích.¹⁰ Jednota je hierarchicky výše než spolek, neboť sdružuje stejné spolky do hromadné organizace.

Nejrozšířenější organizací Čechů v Americe byl samozřejmě Sokol. Měl také značný vliv. Národní jednota sokolská a župa Fügner-Tyrš byly předními tělocvičnými organizacemi v Chicagu. V roce 1877 byl také založen Český národní hřbitov, jehož činnost zaštiťoval hřbitovní spolek.¹¹ Hřbitov je dnes zařazen na Národní seznam historických míst USA. Další spolky byly pěvecké, dramatické, zábavné či profesního charakteru.

Nesmíme opomíjet také dělnické spolky, poněvadž Chicago vyrostlo v druhé polovině 19. století převážně na dělnické imigraci. Irští, čeští, němečtí, polští a skandinávští přistěhovalci žijící v dělnických čtvrtích kolem nových průmyslových podniků pracovali zejména na jatkách a dřevařských pilách na břehu Michiganského jezera. Tolik českých dělnických spolků jako v chicagských čtvrtích Plzeň, Klatovy, Tábor a Kalifornie jinde v Americe nebylo. Část českých dělníků podporovala odborovou organizaci Rytířů práce a měla svůj časopisecký orgán v *Duchu času*, který vycházel už od roku 1877.¹² Další značná část Čechů podporovala Gompersovu Federaci organizovaných odborných a dělnických svazů, a to především když tato federace zahájila roku 1884 agitaci za osmihodinovou pracovní dobu.¹³

Spolky na počátku 20. století

Chicago se na počátku minulého století stalo hlavním krajanským střediskem v Americe. 30. července 1911 nechala česká komunita odhalit pomník Karla Havlíčka Borovského. Jednalo se tak o první český veřejný pomník ve Spojených státech amerických. V této době žilo v Chicagu přes sto tisíc Čechů. Jaroslav Egon Salaba-Vojan dokonce odhaduje počet

---

¹⁰ Dagmar HÁJKOVÁ, „*Naše česká věc*“. *Češi v Americe za první světové války*, Praha 2011, s. 19.

¹¹ Více k tomuto tématu František Boleslav ZDRŮBEK, *Dějiny Česko-národního hřbitova v Chicagu, Illinois – od jeho založení 1877, do jeho 25leté jubilejní slavnosti 1902*, Chicago 1902; John J. JELÍNEK, *Padesátileté jubileum Českého národního hřbitova v Chicagu, Illinois. Dějiny půlstoletého trvání a činnosti Sboru hřbitovního od jeho založení v roce 1877 do slavnosti jubilejní v roce 1927*, Chicago 1927; Rudolf JANDA, *Sedmdesátipětileté jubileum Českého Národního Hřbitova v Chicagu. Dějiny sedmdesátipětileté činnosti sboru hřbitovního od jeho založení v roce 1877 do slavnosti jubilejní v roce 1952*, Chicago 1952.

¹² Josef POLIŠENSKÝ, *Český podíl na předhistorii Prvního máje. Čeští dělníci a masakr v Chicagu roku 1886*, in: *Začiatky českej a slovenskej emigrácie do USA*, Bratislava 1970, s. 166–167.

¹³ Češi dále podporovali Sorgovu Mezinárodní dělnickou jednotu a Van Pattenovu Socialistickou dělnickou stranu.

přistěhovalců až na 152 960.¹⁴ Značná část Čechů pracovala v chicagském průmyslu, především v oděvním, stavebním, železářském, potravinářském a dřevařském. Kromě stovek českých obchodů se v Chicagu nacházely tři české pivovary, několik škol a divadlo, dále devět katolických kostelů a jeden protestantský kostel Jana Husa.¹⁵ V Chicagu tehdy existovalo minimálně na pět set českých spolků. Také zde vycházelo mnoho periodik. Mezi nejvýznamnějšími noviny patřily v době před první světovou válkou deník Československé socialistické strany v Americe *Spravedlnost*, katolický *Národ* a svobodomyslná *Svornost*, již i se svobodomyslným týdeníkem *Amerikán* vydával August Geringer,¹⁶ nejvýznamnější český nakladatel v Chicagu. Od 70. let 19. století se také mnoho Čechů dostávalo do politiky. Vyvrcholením těchto aktivit se stalo zvolení českého imigranta Antonína Čermáka (též Anton Cermak či Tony Cermak) 44. starostou města Chicaga v roce 1931.

Mezi českými organizacemi na přelomu století byly jistým fenoménem výpomocné spolky (Building and Loan Associations). Některé z nich měly hospodářský charakter, poněvadž členové do spolku ukládali úspory týdenní nebo měsíční, aby si později zakoupili pozemky a stavěli na nich budovy. Tímto způsobem vzniklo mnoho českých čtvrtí. Roku 1912 existovalo 227 výpomocných spolků jen v Chicagu. Z toho počtu bylo 106 spolků českých. Aktiva všech chicagských výpomocných spolků činila za zmíněný rok přes 19 milionů dolarů, z čehož přes 10 milionů dolarů připadalo na české spolky. Spolky byly nejčastěji pojmenovány podle ulic, najdeme však i názvy se zcela zřejmým národním odkazem, např. Bořivoj, Libuše, Lipany, Labe, Karel Havlíček, Vojta Náprstek atp.¹⁷

Další důležité spolky byly tzv. podpůrné čili bratrské organizace. Největší a i nejstarší byla již zmíněná svobodomyslná Jednota Č. S. P. S. Tato organizace vlastnila i dvě budovy v Chicagu. Z dalších podpůrných jednot, které měly vlastní pobočky v „českém Chicagu“, jmenujme alespoň Jednotu českých dam (měla přes 20 tisíc členek), Československou bratrskou podporující jednotu, Česko-slovenskou jednotu, Jednotu táboritů, Sdružení česko-amerických žen nebo katolické spolky První ústřední jednota či Ústřední jednota žen amerických.¹⁸

---

¹⁴ Jaroslav ŠPANIHEL, *Adresář Čechů ve Spojených Státech Severoamerických*, Praha 1913, s. 17.

¹⁵ Jack BOCHAR, *Locations of Chicago. Roman Catholic Churches*, Chicago 1998, s. 8.

¹⁶ Více k této osobnosti viz Milena SECKÁ, *August Geringer – nakladatel, mecenáš a lidumil*, in: Problematika historických a vzácných knižních fondů Čech, Moravy a Slezska – lidé okolo knih (Autor – tvůrce – recipient). Sborník z 13. odborné konference Olomouc (23. – 24. listopadu 2004), Brno 2005, s. 223–234.

¹⁷ *Adresář a almanach českého obyvatelstva v Chicagu*, Chicago 1915, s. 42 a 44.

¹⁸ *Tamtéž*, s. 63.

Největší počet národních budov postavily spolky sokolské.¹⁹ Jedná se o budovy Plzeňského Sokola, Sokola Slovanské lípy, Sokola Tábor, Sokola Chicago, Sokola Havlíček-Tyrš atp. Pěveckých spolků bylo též několik. Sedm z nich (Lýra, Volnost, Dělnický pěvecký sbor, Máj, Dalibor, Karel Marx a Karel Bendl) se v prosinci 1906 sdružilo do Ústřední pěvecké jednoty. Z ostatních uvedme alespoň pěvecký spolek Bedřich Smetana. Spolek česko-americká národní rada, založený roku 1911 českým cestovatelem Enriquem Stanko Vrázem,²⁰ prosadil výuku českého jazyka na několika středních školách v Chicagu.²¹

Malíři, sochaři, architekti, literáti a herci založili roku 1912 Umělecký klub, jenž pořádal především výstavy, koncerty a přednášky. Ochotnická představení zajišťovaly spolky Sokola Chicago a Havlíček-Tyrš, dále Prokopovo divadlo a zejména Ludvíkova divadelní společnost, která založila první stále české divadlo v Americe. V Chicagu hrála poprvé 30. dubna 1893, a to Kolárovu hru *Královna Barbora*. Po smrti Františka Ludvíka (1843–1910) vedla divadlo jeho choť Bohumila a později syn František.²²

Typologie spolků

Češi v Chicagu měli na počátku minulého století několik stovek spolků, proto je velice problematické vytvořit nosnou analýzu. Ve studii jsou zmíněny zejména spolky, které byly buď založeny mezi prvními, nebo se jednalo o spolky významné či o ty, které byly největší z pohledu organizování spolkové činnosti.

Abychom si mohli udělat lepší představu o různorodosti spolků, předkládám zde typologii českých spolků v Chicagu. Vycházím ze svého terénního a archivního výzkumu v Chicagu.²³ Teoreticky se opírám o typologii spolků z Čech, kterou sestavila Eva Drašarová,²⁴ již však nelze využít v úplnosti. Je vytvořena pro český kontext 19. století a

---

¹⁹ Více k historii sokolským spolkům např. *Památník tělovýchovné jednoty sokol Praha, Chicago 1908*; *Sokol Slavsky – Our 90th year 1890–1980*, Cicero 1980; *Sokol Tabor 1866–2006 – 140th Anniversary*, Chicago 2006; *Dějiny župy Fuegner-Tyršovy ve Spojených státech a Kanadě*, Chicago 1912.

²⁰ Český cestovatel Vráz si vzal za ženu Vlastu Geringerovou, dceru chicagského vydavatele českých novin. Svatba se konala 1897 v Americe. Žili střídavě mezi Amerikou a Čechami, i když častěji pobývali ve Spojených státech (zejména v období 1910–1920 se zdržovali v Chicagu). Roku 1921 se usadili nastálo v Praze.

²¹ *Adresář a almanach českého obyvatelstva v Chicagu*, Chicago 1915, s. 64.

²² *Památník Ludvíkovy divadelní společnosti*, Chicago 1918, s. 12.

²³ Zejména jde o *Archives Czechs and Slovaks Abroad*, který je pod patronátem Chicagské univerzity a *Czech and Slovak American Genealogy Society of Illinois*.

²⁴ Srov. Eva DRAŠAROVÁ, *Typologie spolků v Čechách v padesátých letech 19. století*, in: *Seminář a jeho hosté. Sborník prací k 60. narozeninám doc. dr. Rostislava Nového*, Praha 1992, s. 271–281.

americké prostředí bylo v několika ohledech odlišné. Musíme si také uvědomit, že spektrum spolkových oblastí bylo proměnlivé v čase a prostoru, proto je složité rozdělit spolky dle jednoznačných kritérií. Mnoho českých spolků v Chicagu totiž slučovalo více kritérií.²⁵ Oproti Čechům neexistovaly zemědělské spolky, což je dáno charakterem osídlení. Spolky také vznikaly při institucích, především šlo o sokolské oddíly, kostelní sbory či školy. Většina spolků byla genderově rozdělena, výjimkou byly spolky umělecké či dramatické. Zajímavým jevem bylo v Chicagu fungování spolků, jež odkazovaly k místu v rodné zemi, kterou vystěhovalci opustili. Např. Vzdělávací klub Moravské Blatnice byl založen v roce 1931 a na dálku finančně podporoval rozvoj české obce.²⁶

Spolky tedy můžeme rozdělit podle jejich cílů na 14 kategorií:

První kategorií jsou náboženské a církevní spolky, které tvořily nejstarší organizace. Svůj původ mají v Čechách už ve středověkém období. Náboženské a církevní spolky vznikaly většinou při církevních osadách. Vedle kostela byla ohniskem náboženského života také církevní škola, jako např. u osady Blahoslavené Anežky České v České Kalifornii nebo sv. Prokopa v České Plzni.

Spolky dobročinné a humanitární patřily v Čechách rovněž k staršímu typu sociability a byly zakládány i v Chicagu. Velmi aktivní v nich byly ženy. Podpora směřovala zejména k dobročinným ústavům (špitály, sirotčince, opatrovny malých dětí). Příkladem podpory útulen a sirotčinců²⁷ bylo pořádání banketů, koncertů a plesů. Zisk z těchto akcí byl využit na údržbu těchto institucí.

Podpůrné spolky v podstatě vyplňovaly mezeru v sociální sféře, jež byla dosti citelná. Shromažďovaly majetek, který byl svým členům rozdělován dle stanovených podmínek. Většinou se jednalo o zabezpečení podpory v nemoci, stáří nebo v případě osíření. Velice aktivním byl Česko-slovanský podporující spolek, který vyplácel podporu při nemoci nebo úmrtí živitele. Výpomocné spolky měly, jak již bylo uvedeno výše, odlišný hospodářský charakter.

Pátou kategorií jsou dělnické spolky. Jejich počet v Chicagu byl dán průmyslovým charakterem města. Jejich zastřešující organizací bylo Česko-slovanské dělnictvo v Americe.

---

²⁵ Existovaly např. spolky, které byly zábavné i podpůrné, srov. Zábavní a podporující spolek Buchlov založený roku 1912 nebo Zábavní a podporující spolek Žen z Moravského Slovácka založený 1933.

²⁶ *Památník k oslavě 25tiletého trvání Vzdělávacího klubu Moravská Blatnice*, Chicago 1956, s. 4. Obdobně fungoval Přátelský klub Polešovice a okolí, jenž vzniknul v roce 1927.

²⁷ Více o české útulně a sirotčinci v Chicagu viz *Památník otevření útulny*, Chicago 1910.

Do další kategorie patří spolky obchodního a finančního charakteru, jež měly za cíl rozvoj podnikání a průmyslu, zejména fungování českých bank a spořitelén.²⁸ Jejich českou obdobou byly spolky živnostenské.

Další kategorií byly vojenské spolky, jež častěji vznikaly až po první světové válce a hlásily se k odkazu československých legionářů.²⁹ Dále existovaly profesní (řemeslnické) spolky. Sdružovaly lidi stejné či podobné profese a svým způsobem předcházely novodobým odborovým organizacím.³⁰ Z největších spolků jmenujme alespoň Spolek českých právníků v Chicagu (Bohemian Lawyers Association of Chicago) či Podporující spolek plzeňských řezníků (Pilsen Butchers Benevolent Association).

Tělovýchovné a sportovní spolky byly značně početné, zpravidla díky pobočkám Sokola. Více sportovních spolků vznikalo až ve 20. století. Byly již specializované – zaměřovaly se konkrétně na určitý sport – fotbal,³¹ basketbal či baseball.³² Existovaly ale také spolky lučičtíků nebo kuželkářů.³³

Další kategorii lze označit jako účelově-stavební spolky, které vznikaly s konkrétním účelem. Jejich cílem většinou bylo zřízení obecně prospěšné instituce, např. školy či sirotčince. Spolky často proklamovaly určitou myšlenku, někdy i politického charakteru. Členství v těchto spolcích mnohdy znamenalo deklaraci názorů a přesvědčení.³⁴ Český národní hřbitov vznikl roku 1877 právě na těchto principech. Kvůli založení útulny, k němuž došlo až roku 1910, vznikl již roku 1893 Spolek pro zbudování útulny a sirotčince.

Nejběžnější byly spolky umělecké (dramatické), zábavné a vzdělávací spolky. Protože jejich hlavním cílem byla zábava, byly velmi oblíbené. Mezi umělecké spolky můžeme zařadit pěvecké, hudební či divadelní soubory. Vzdělávací spolky se zaměřovaly na nejrůznější osvětové akce, pořádaly především přednášky ze všech možných oborů. Zábavné spolky kromě sdružování členů uskutečňovaly plesy, bankety nebo zábavné večery. Tyto spolky v podstatě vytvářely největší část kulturního života českého Chicaga.

---

²⁸ Nejznámější a nejspěšnější institucí tohoto charakteru byla banka Franka J. Skály (1869–1945).

²⁹ Např. První družina československých legionářů v Chicagu nebo Hlídka I. batalionu.

³⁰ Profesní spolky měli právníci, inženýři, truhláři, řezníci atp.

³¹ Český sportovní klub vznikl v roce 1913.

³² Basketbal i baseball byl u Čechů v Chicagu také velmi oblíben. Baseballový spolek Kolumba Sokol vyhrál roku 1927 Distriktní Svaz. Sokolská basketbalová složka v osadě České Kalifornie vyhrála roku 1929 Distriktní Svaz. Více k tomu *Památník oslavy 25letého trvání osady Blahoslavené Anežky České v Chicagu*, Chicago 1929, s. 68–70.

³³ *Památník Česko-Americké Jednoty*, Chicago 1940, s. 7–8.

³⁴ M. LENDEROVÁ – T. JIRÁNEK – M. MACKOVÁ, *Z dějin české každodennosti*, s. 323.

Poslední kategorii tvořily spolky vlastenecké, jejichž hlavní funkcí bylo sdružování a udržování kontaktů Čechů v Chicagu. Někteří členové tyto spolky navštěvovali, aby nezapomněli svůj rodný jazyk. K nejdůležitějším patřil klub Dobrovský založený roku 1903. Zmíňme také české lóže Odd Fellows a Rebekah, které roku 1937 nechaly postavit žulový pomník všem svým členům na Českém národním hřbitově.³⁵

Závěr

Historie „českého Chicaga“ je stále nedostatečně zpracovaná, zejména v oblasti společenského a kulturního vývoje Čechů v tomto americkém velkoměstě. Život českých spolků patří z pohledu kulturně-sociálního k důležitému tématu. Díky velkému množství spolků, které zde Češi založili, se „české Chicago“ stalo opravdovým centrem českého života v Americe. Problematika českého spolkového života je značně rozsáhlá, proto práce v mnoha ohledech pouze nastiňuje spolkovou aktivitu. Vytvořená typologie spolků naznačuje rozsáhlou oblast této činnosti. Detailnější analýza českých spolků v Chicagu je otázkou budoucího výzkumu.

---

³⁵ *Pamětní kniha českých loží Odd Fellows a Rebekah. Memorial Book I. O. O. F., Chicago 1937, s. 5.*